

ILMARISEN TALOUSENNUSTE SYKSY 2018

Jaakko Kiander 22.10.2018

ILMARINEN

PAREMPAA
ELÄMÄÄ,
OLE HYVÄ.

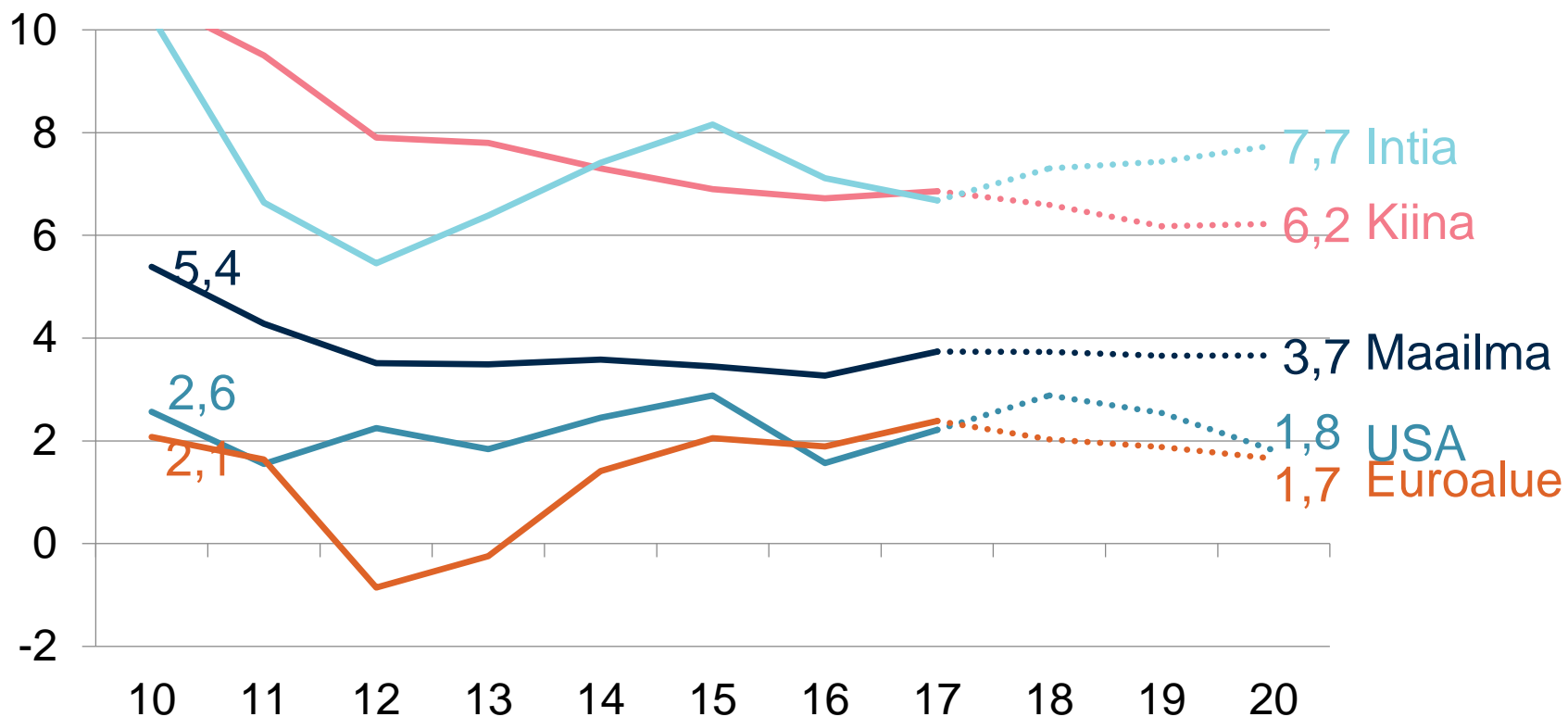

ILMARISEN TALOUSENNUSTE

- Julkistus keväisin ja syksyisin
- Erityisesti yritysnäkökulma
- Keskiössä:
 - BKT:n kasvu
 - Työllisyyden kehitys (palkansaajat, yrittäjät)
 - Palkkasumma, työvoimakulut, TyEL-maksut

EUROALUEEN JA USA:N KASVUN ENNUSTETAAN KÄÄNTYVÄN LASKUUN

Keskeisten alueiden BKT:n kasvu ja IMF:n ennusteet, %

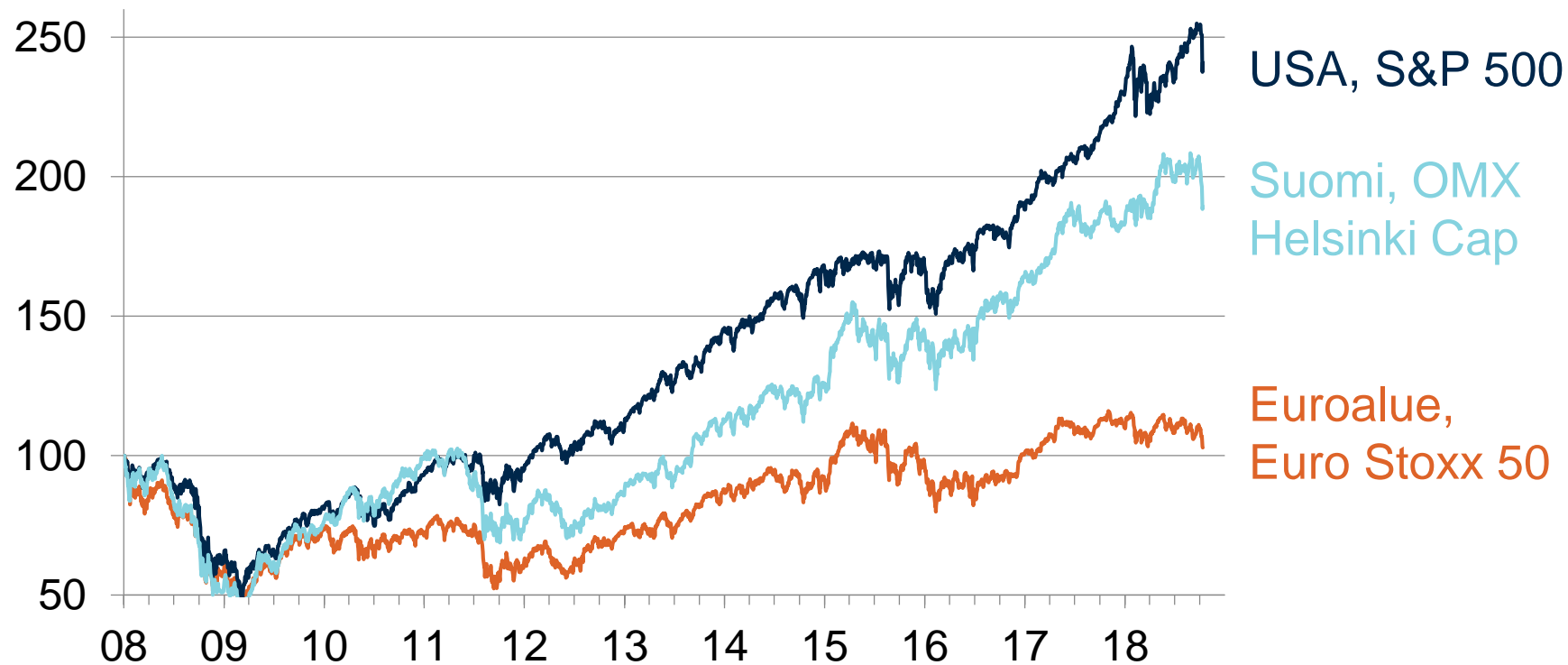

Maailmantalouden kasvu jatkuu, vaikka IMF heikensi hieman keskeisten alueiden ennusteitaan lokakuussa 2018. Euroalueen kasvun ennakoidaan hidastuvan hieman vuosina 2019 ja 2020.

ILMARINEN

USA:N JA SUOMEN OSAKEINDEKSIT OVAT KEHITTYNEET MYÖNTEISESTI, MUTTA LASKIVAT SELVÄSTI LOKAKUUSSA

Osakeindeksien kokonaistuotot omassa valuutassaan, 2010=100

! Vielä syyskuun lopussa S&P 500 ja OMX Helsinki Cap olivat tuottaneet vuodessa noin 10 %. Lokakuussa osakehinnat laskivat laajasti ja kyseisten indeksien vuosituotot laskivat alle 5 prosenttiyksikköön.

SUOMEN TALOUS- NÄKYMÄT

ILMARISEN ENNUSTE: TALOUDEN KASVUVAUHTI HIDASTUU

	2017	2018	2019
BKT muutos, %	+2,8	+2,5	+1,5
Yksityinen kulutus	+1,3	+2	+1,5
Julkinen kulutus	-0,5	+2	+1,5
Investoinnit	+4,0	+2	-1
Tuonti	+3,5	+3	+2
Vienti	+7,5	+3	+4
<hr/>			
Kuluttajahintojen muutos, %	+0,7	+1,5	+2
Ansiotason muutos, %	+0,5	+2	+2
Työllisyysaste, %	69,6	72	72,5
Työttömyysaste, %	8,6	7,5	7,0
EMU-jäämä, % BKT:sta	-0,7	0	0,5
Julkinen velka, % BKT:sta	61,3	59	58

! Vuosien 2017 ja 2018 nopean kasvun jälkeen talouskasvu hidastuu vuonna 2019 – syynä globaalit epävarmuudet ja euron vahvistuminen.

Työllisyyden kasvu hidastuu, vaikka työmarkkinaratkaisut parantavat edelleen kilpailukykyä.

Julkinen talous tasapainottuu ja velkasuhde kääntyy laskuun.

TALOUSKASVU HIDASTUU 1,5 PROSENTTIIN VUONNA 2019

Bruttokansantuote ja ennuste, indeksi 2010=100

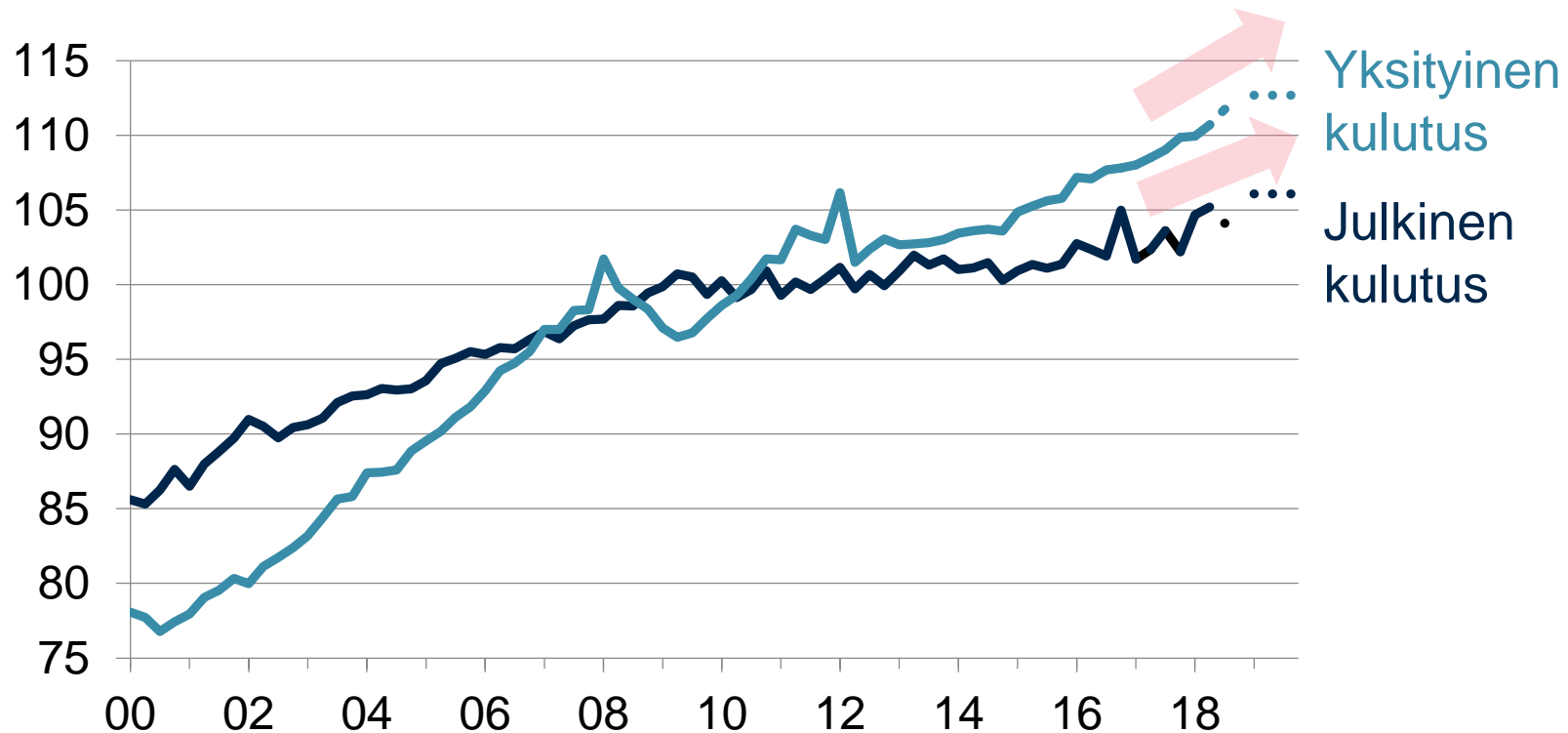

Vuonna 2016 alkanut talouskasvu jatkuu, mutta nopein suhdannenousu jää taakse. Kasvu perustuu kotimarkkinoiden ja viennin kehityksen.

ILMARINEN

YKSITYISEN KULUTUKSEN KASVU JATKUU

Yksityinen ja julkinen kulutus sekä ennuste, indeksi 2010=100

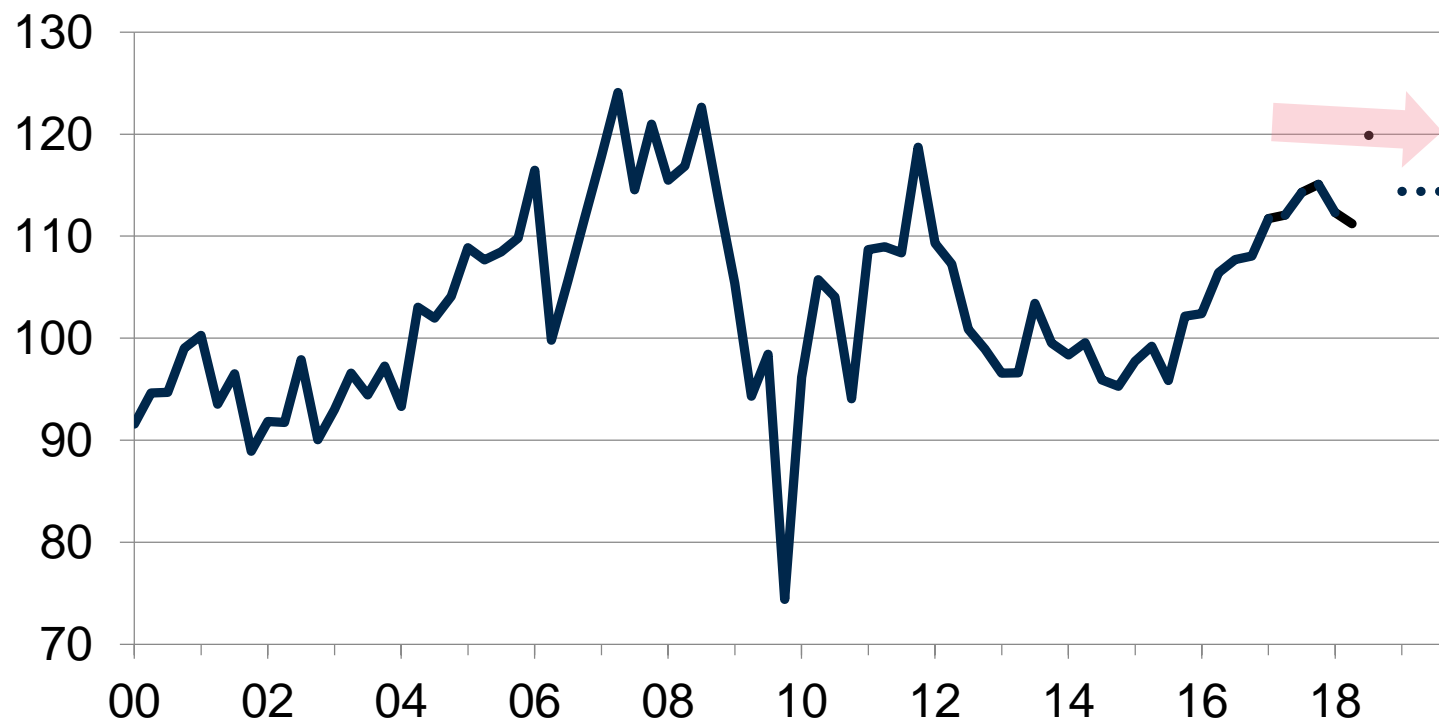

Yksityistä kulutusta kasvattaa myönteinen työllisyyskehitys. Lisäksi kotitalouksien säästämisaste pysyy negatiivisena ja inflaatio hitaana. Myös julkisen kulutuksen kasvun ennakoidaan jatkuvan.

ILMARINEN

INVESTOINNIT KÄÄNTYVÄT LASKUUN VUONNA 2019

Investoinnit ja ennuste, indeksi 2010=100

! Rakennusinvestointien odotetaan supistuvan vuonna 2019. Rakennusinvestoinnit ovat lähes 60 % investoinneista.

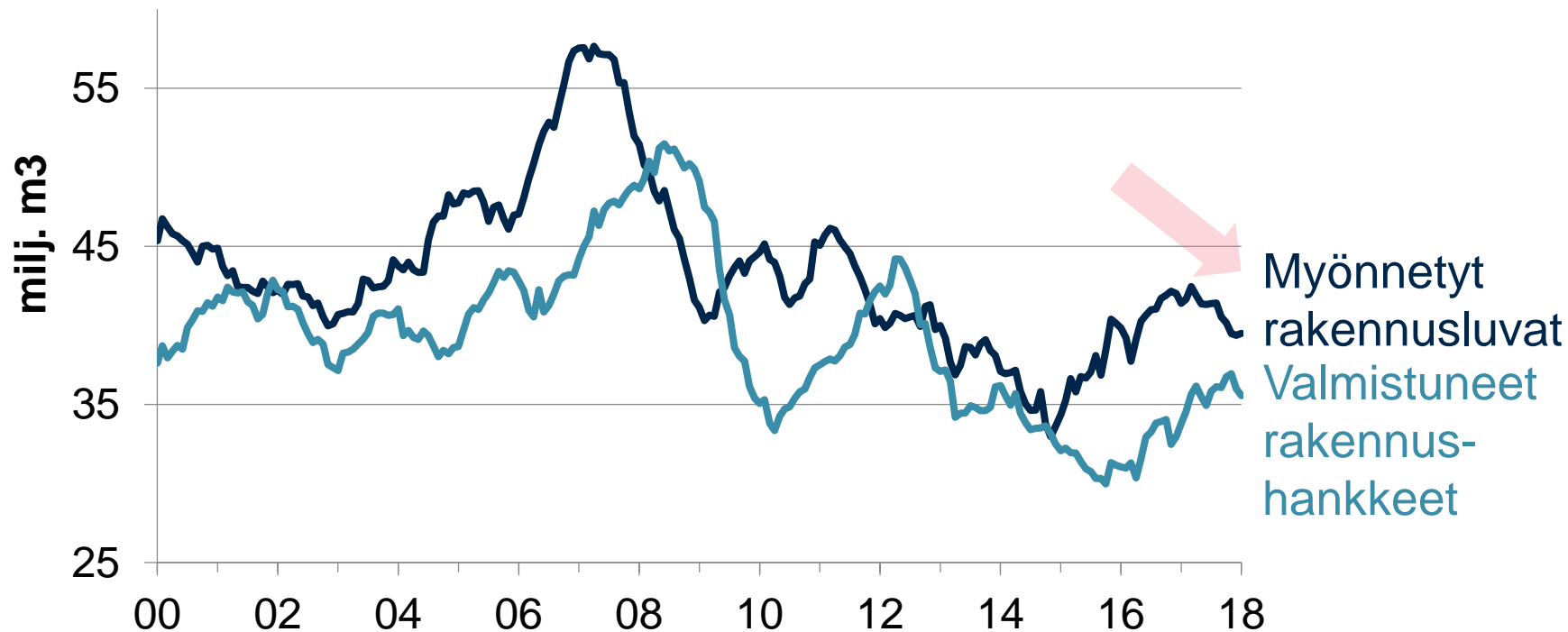
UUDISRAKENTAMISEN KASVU PÄÄTTY VUONNA 2019

Uudisrakentamisen vuosimuutos ja ennuste

RAKENTAMINEN KÄÄNTYY LASKUUN, KUN RAKENNUSLUPIEN MÄÄRÄ LASKEE

Rakennusluvut ja valmistuneet rakennushankkeet, milj. m³

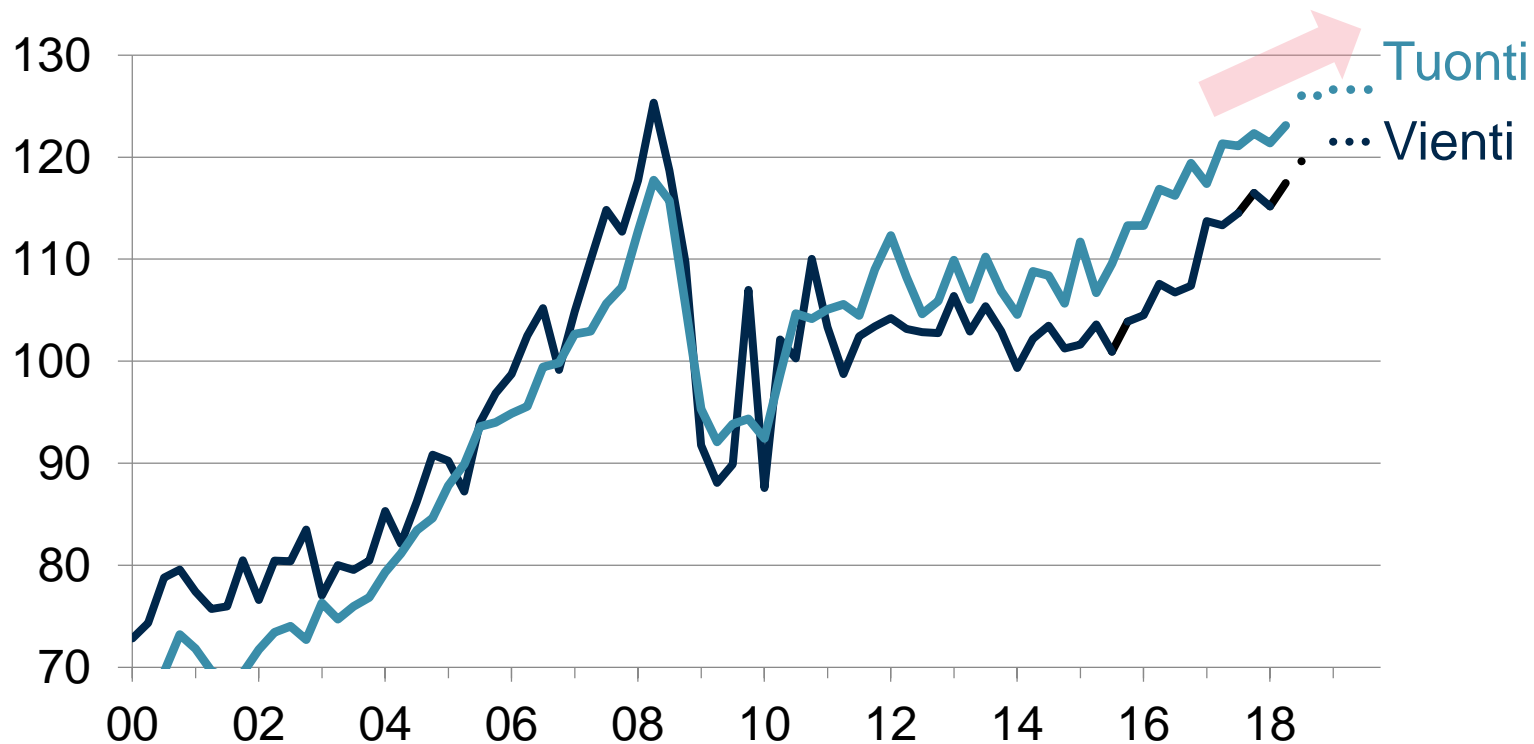
! Rakennusinvestoinnit olivat vahvassa kasvussa vuosina 2015-2018. Myönnettyjen rakennuslupien määrän kehitys ennakoii rakentamisen volyymin supistumista vuonna 2019.

Myönnettyt rakennusluvut
Valmistuneet rakennushankkeet

ILMARINEN

VIENNIN KASVU JATKUU JA ON 4 % VUONNA 2019

Tuonti ja vienti sekä ennuste, indeksi 2010=100

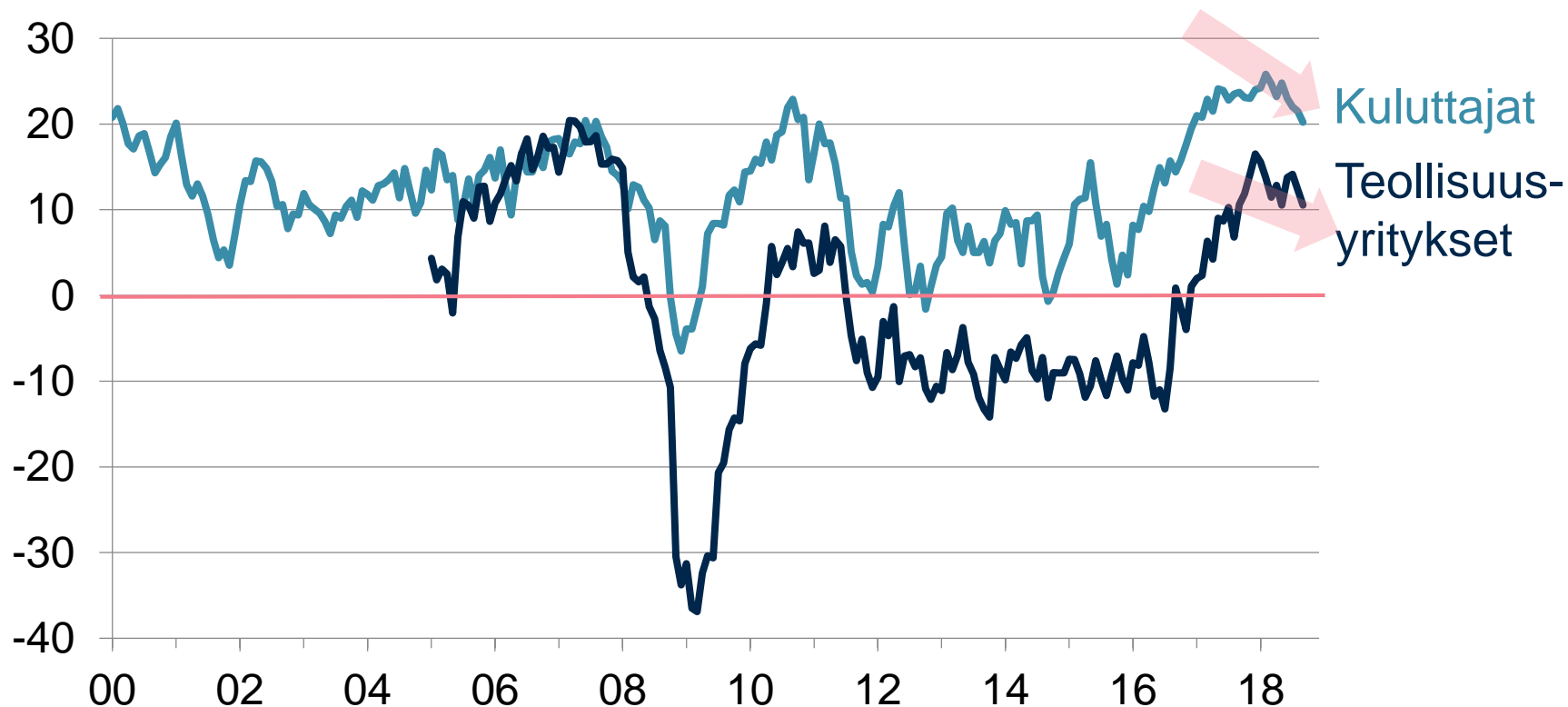

■ Pitkään lamassa ollut **vienti** lähti nopeaan kasvuun vuonna 2017. Kasvuvauhdin odotetaan hidastuvan vuonna 2019. Keskeisimmät vientimaat ovat Saksa, Ruotsi ja Yhdysvallat.

ILMARINEN

KULUTTAJIEN JA YRITYSTEN LUOTTAMUS ON KÄÄNTYNYT LASKUUN

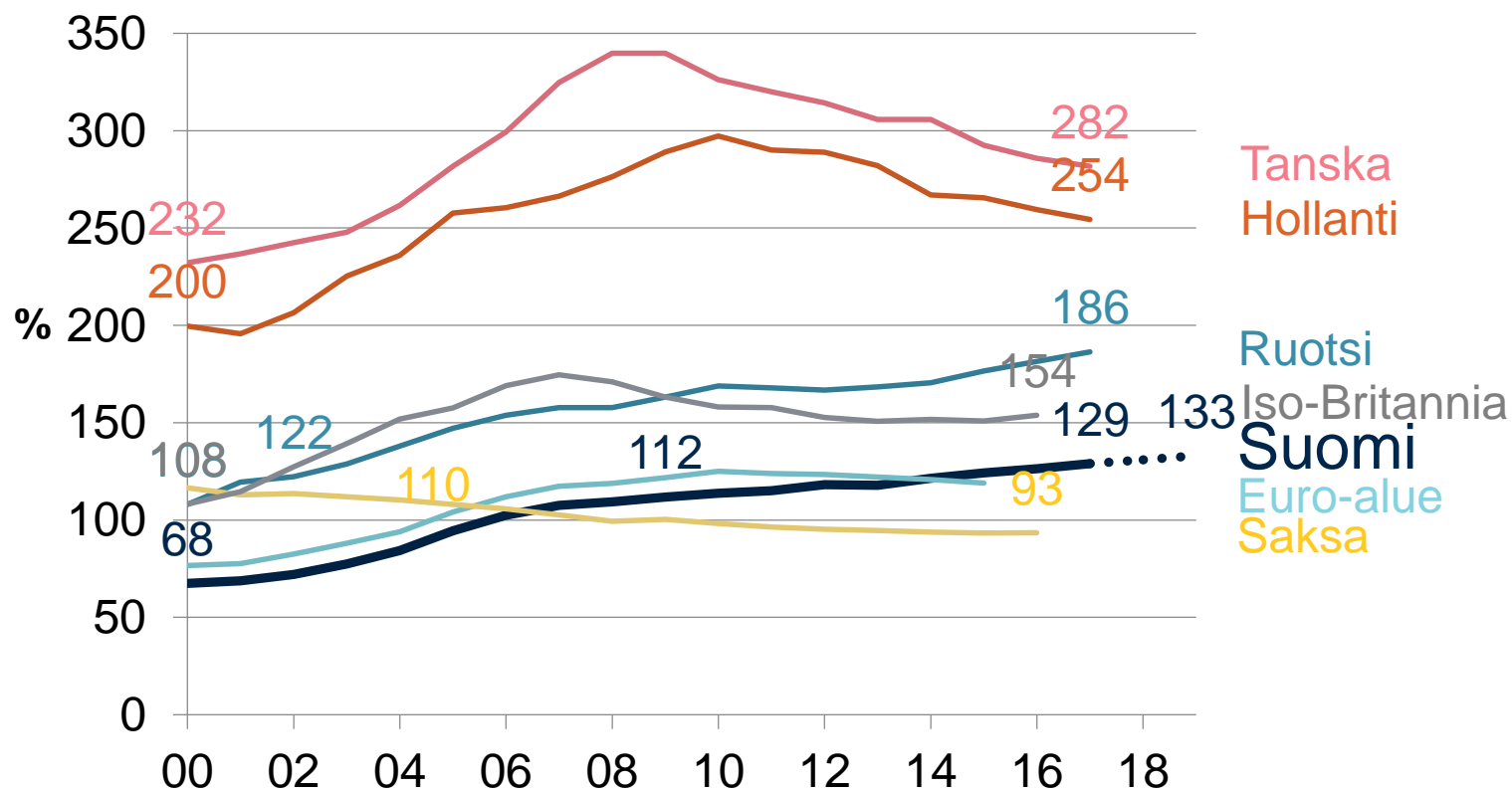
Kuluttajien ja teollisuusyritysten luottamus -indeksi

Kuluttajien luottamus heijastuu yksityisen kulutuksen kasvuun ja säästämistä laskuun. Erityisesti yli 10 työntekijän yritykset uskovat parempiin kasvunäkymiin

SUOMESSA KOTITALOUDET OVAT VELKAANTUNEET VIIME VUODET HIEMAN MUITA MAITA NOPEAMMIN

Kotitalouksien velkaantumisasaste valituissa maissa

! Kotitalouksien velka on kasvanut enemmän kuin tulot. **Velkaantumisaste** on yli EU:n keskiarvon, mutta alle Ruotsin, Tanskan, Irlannin ja Hollannin.

Lähde: Ilmarinen, Tilastokeskus, OECD

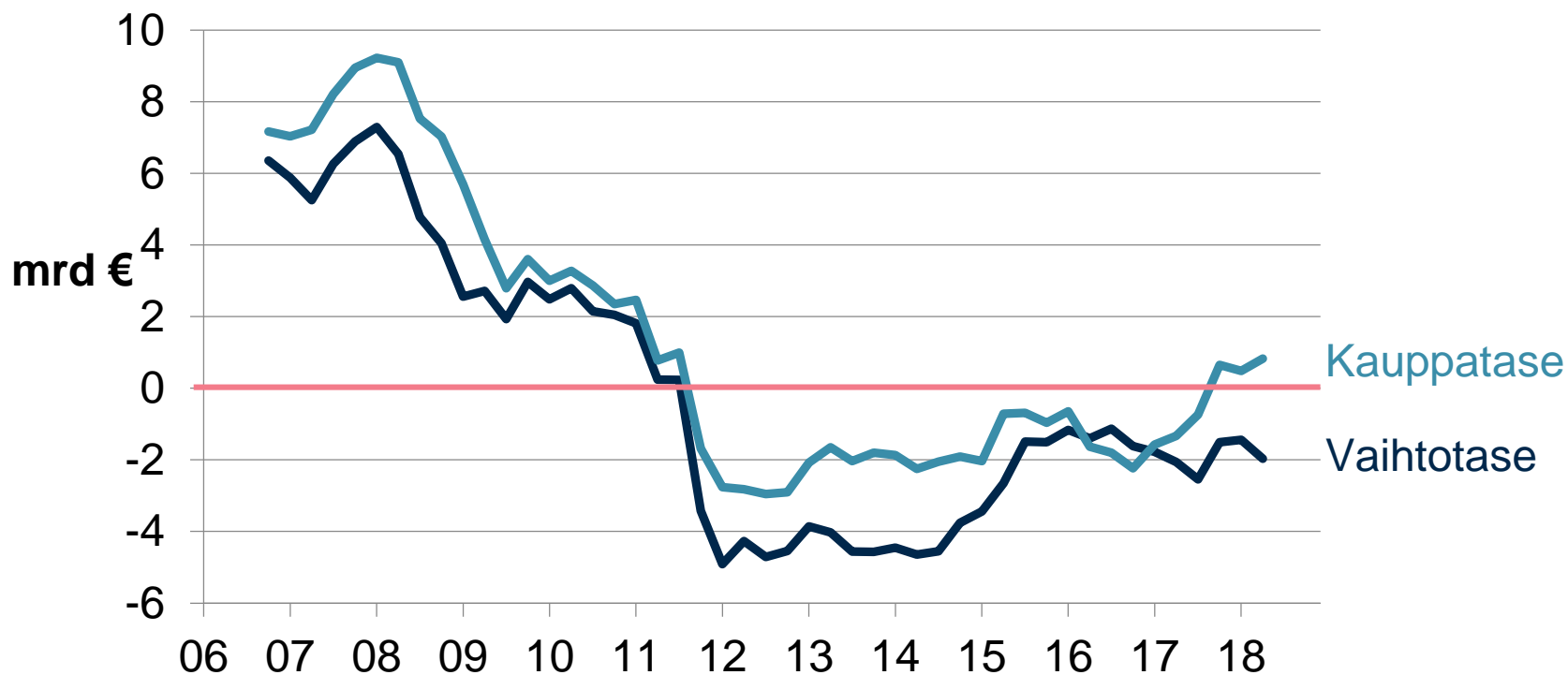
Velkaantumisaste = velka / käytettävissä olevat tulot

ULKOMAAN- KAUPPA

KAUPPATASE KÄÄNTYI POSITIIVISEKSI VUONNA 2017

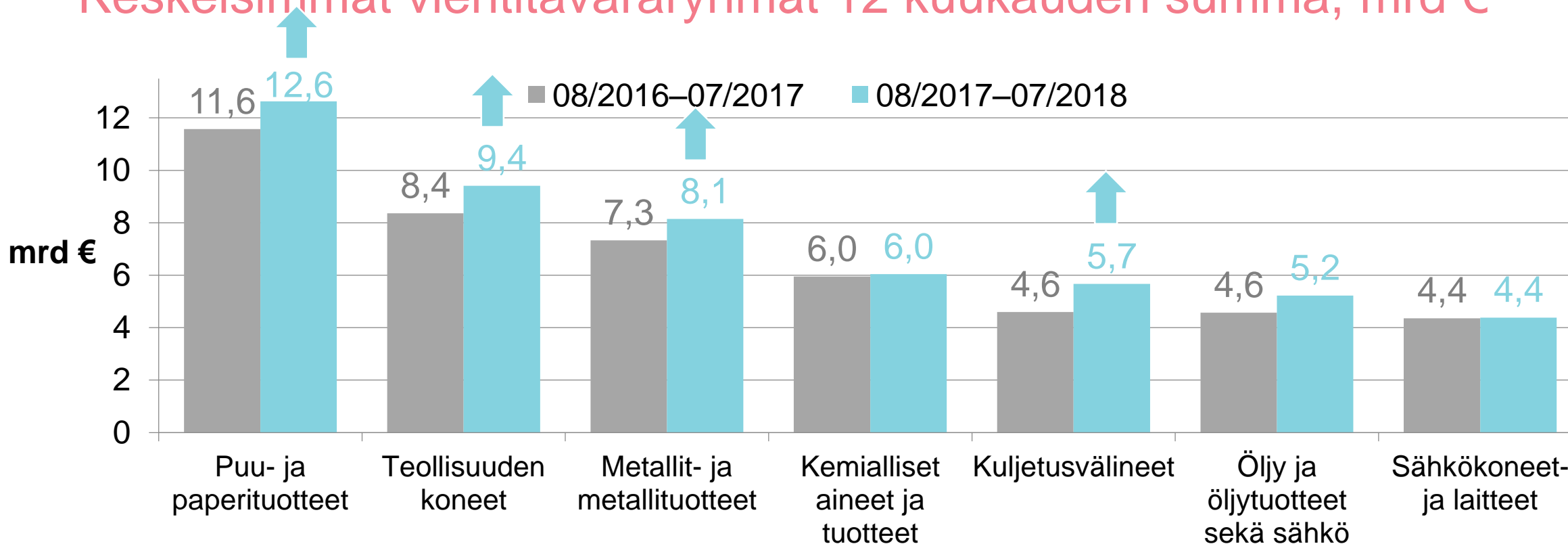
Kauppatase ja vaihtotase, 12 kk liukuva summa

Viennin heikkoudesta huolimatta kauppatase on pysynyt lähellä tasapainoa usean vuoden ajan. Tämä on johtunut osin öljyn hinnan laskusta, joka on supistanut tuontia.

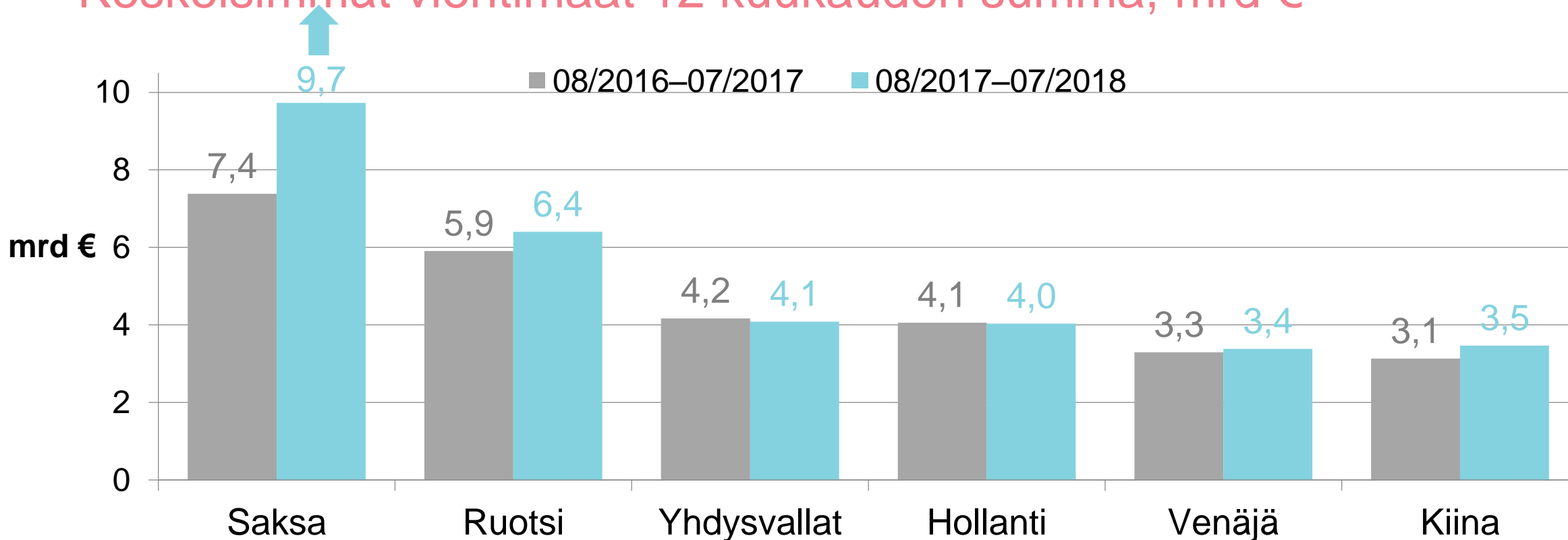
VIEMME PUUTA, PAPERIA JA TEOLLISUUDEN KONEITA

Keskeisimmät vientitavararyhmät 12 kuukauden summa, mrd €

TÄRKEIMMÄT VIENTIMAAT OVAT SAKSA, RUOTSI JA USA

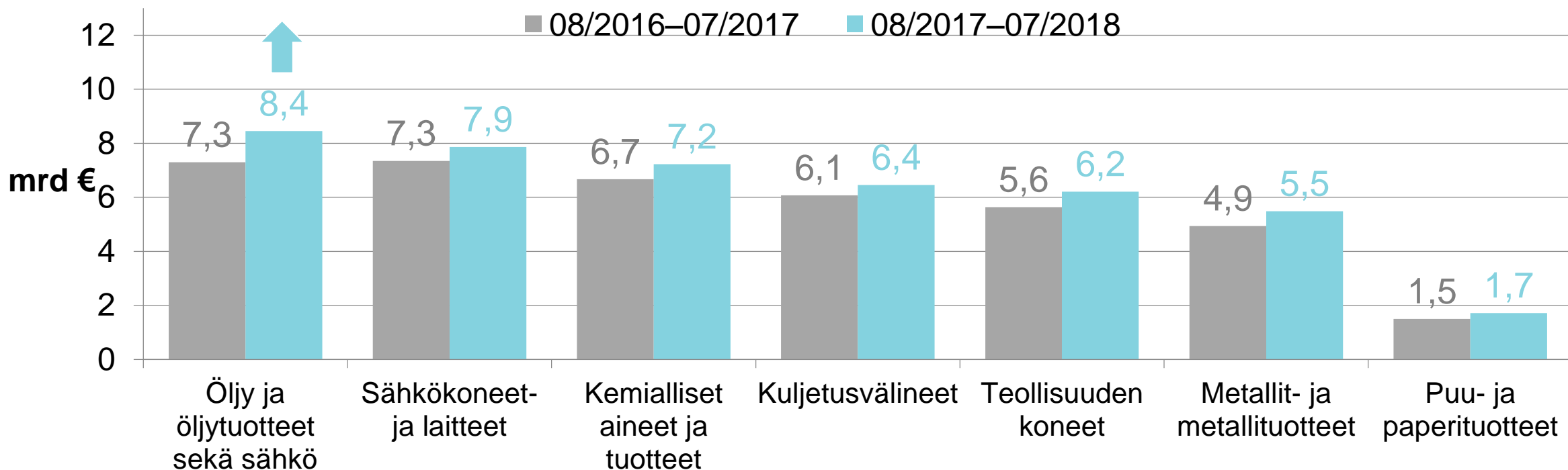
Keskeisimmät vientimaat 12 kuukauden summa, mrd €

ILMARINEN

TUOMME ÖLJYÄ, ENERGIAA, KEMIALLISTA AINEITA JA SÄHKÖLAITTEITA

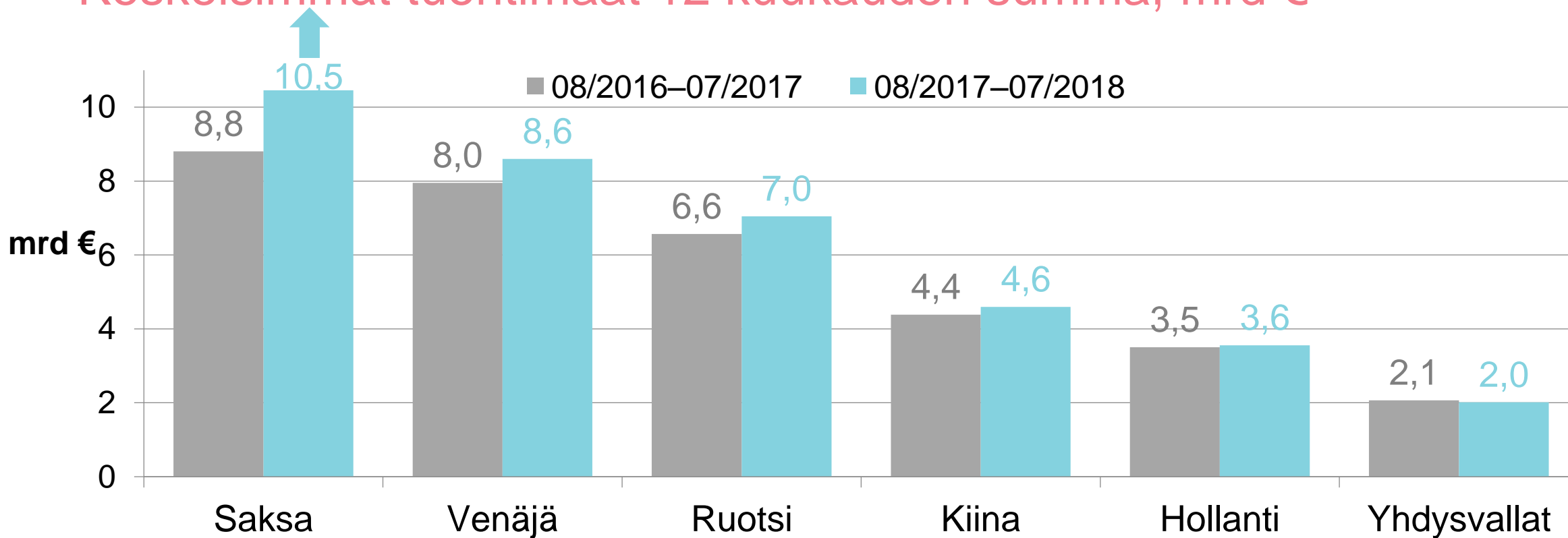
Keskeisimmät tuontitavararyhmät 12 kuukauden summa, mrd €

ILMARINEN

TÄRKEIMMÄT TUONTIMAAT OVAT SAKSA, VENÄJÄ JA RUOTSI

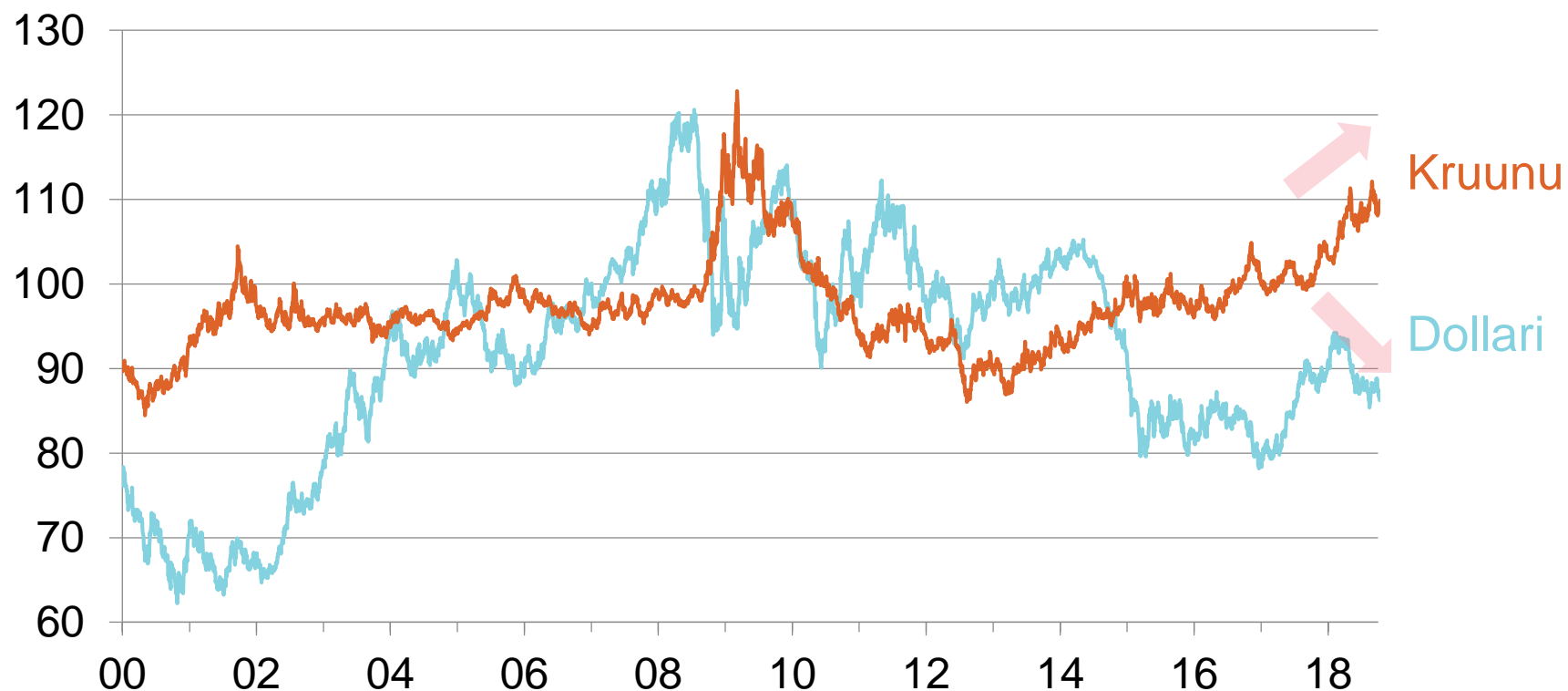
Keskeisimmät tuontimaat 12 kuukauden summa, mrd €

ILMARINEN

EURO ON VAHVISTUNUT SUHTEESSA KRUUNUUN JA HEIKENTYNYT SUHTEESSA DOLLARIIN

Keskeisten kauppakumppaneiden valuuttojen vaihtosuhteet, 2010=100

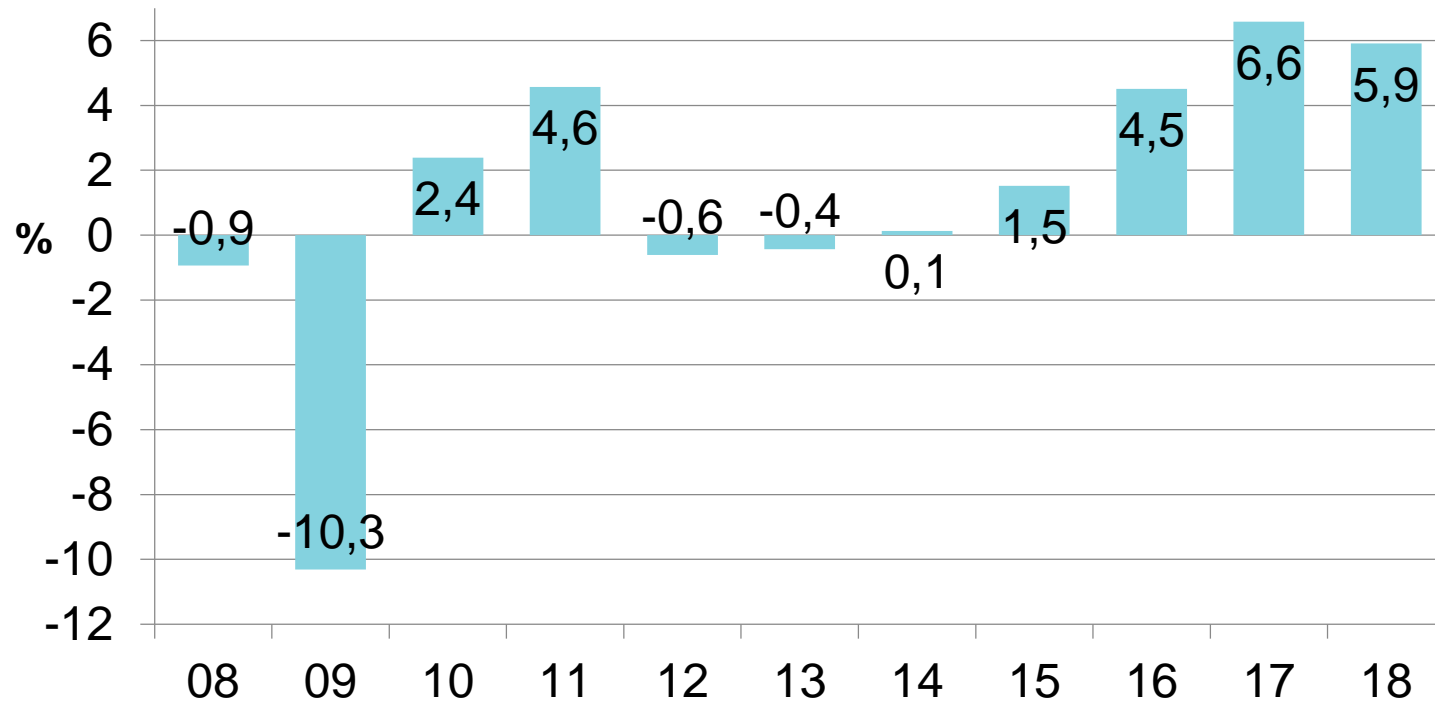
! Vuoden 2018 alusta dollari on vahvistunut suhteessa euroon yli 4 %. Samassa ajassa kruunu on heikentynyt lähes 7 %. Yhdellä eurolla saa noin 1,2 dollaria. Vahva euro haittaa Suomen vientiä.

TYÖ- MARKKINAT

ILMARISEN SUHDANNEINDEKSI: KASVUVAUHTI HIDASTUU

Työntekijämäärien vuosimuutos 2008–08/2018

Ilmarisen suhdanneindeksi kuvaa noin 15 000 Ilmarisen asiakkaana olevan yrityksen työntekijämäärien muutosta edellisvuoteen verrattuna. Seurantaryhmässä ovat mukana ne yritykset, jotka ilmoittavat palkkatietonsa kuukausittain. Tulevat ja lähtevät asiakasyritykset eivät vaikuta indeksiin.

ILMARINEN

ILMARISEN SUHDANNEINDEKSI: RAKENTAMISEN KASVUVAUHTI ON HIIPUNUT VUODESTA 2017

Työntekijämäärien vuosimuutos eri toimialoilla, 2008–08/2018

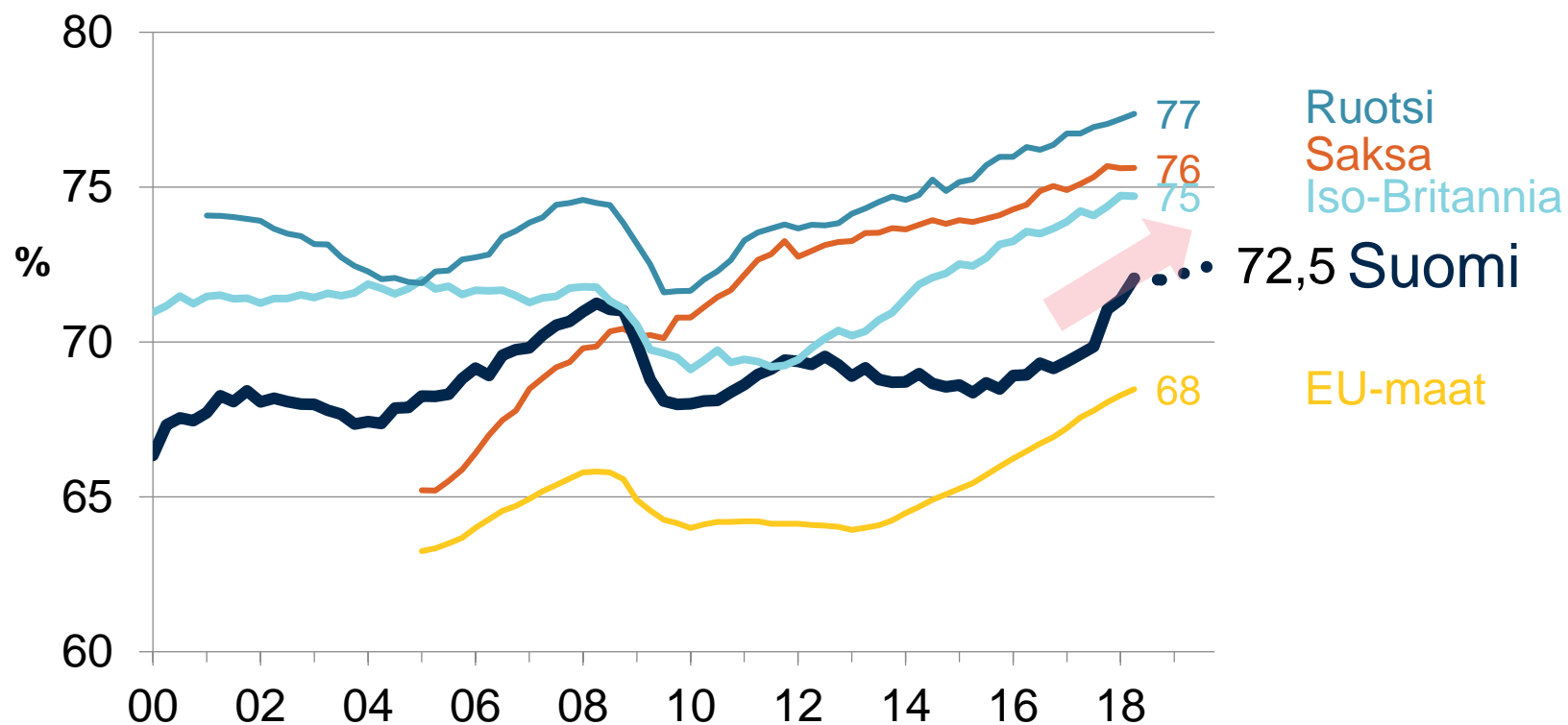

Ilmarisen suhdanneindeksi kuvaa noin 15 000 Ilmarisen asiakkaana olevan yrityksen työntekijämäärien muutosta edellisvuoteen verrattuna. Seurantaryhmässä ovat mukana ne yritykset, jotka ilmoittavat palkkatietonsa kuukausittain. Tulevat ja lähtevät asiakasyritykset eivät vaikuta indeksiin.

ILMARINEN

SUOMEN TYÖLLISYYSASTE ON PARHAITA EU-MAITA ALHAISEMPI

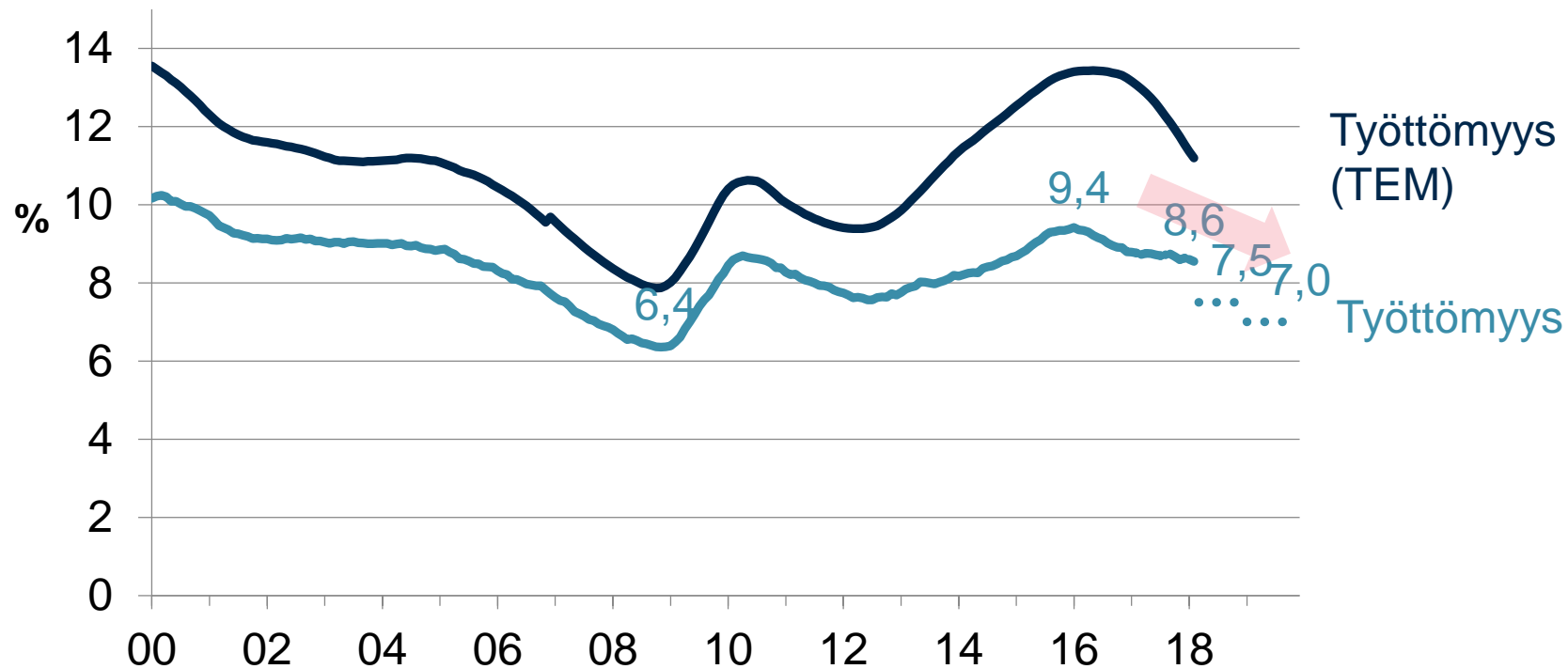
Työllisyysaste Suomessa ja EU-maissa sekä ennuste

! Suomen työllisyysaste on parhaita maita jäljessä, mutta silti EU-maiden keskiarvoa parempi.

TYÖTTÖMYYDEN LASKU NOPEUTUU VUONNA 2018

Työttömyysasteen 12 kk keskiarvo ja ennuste

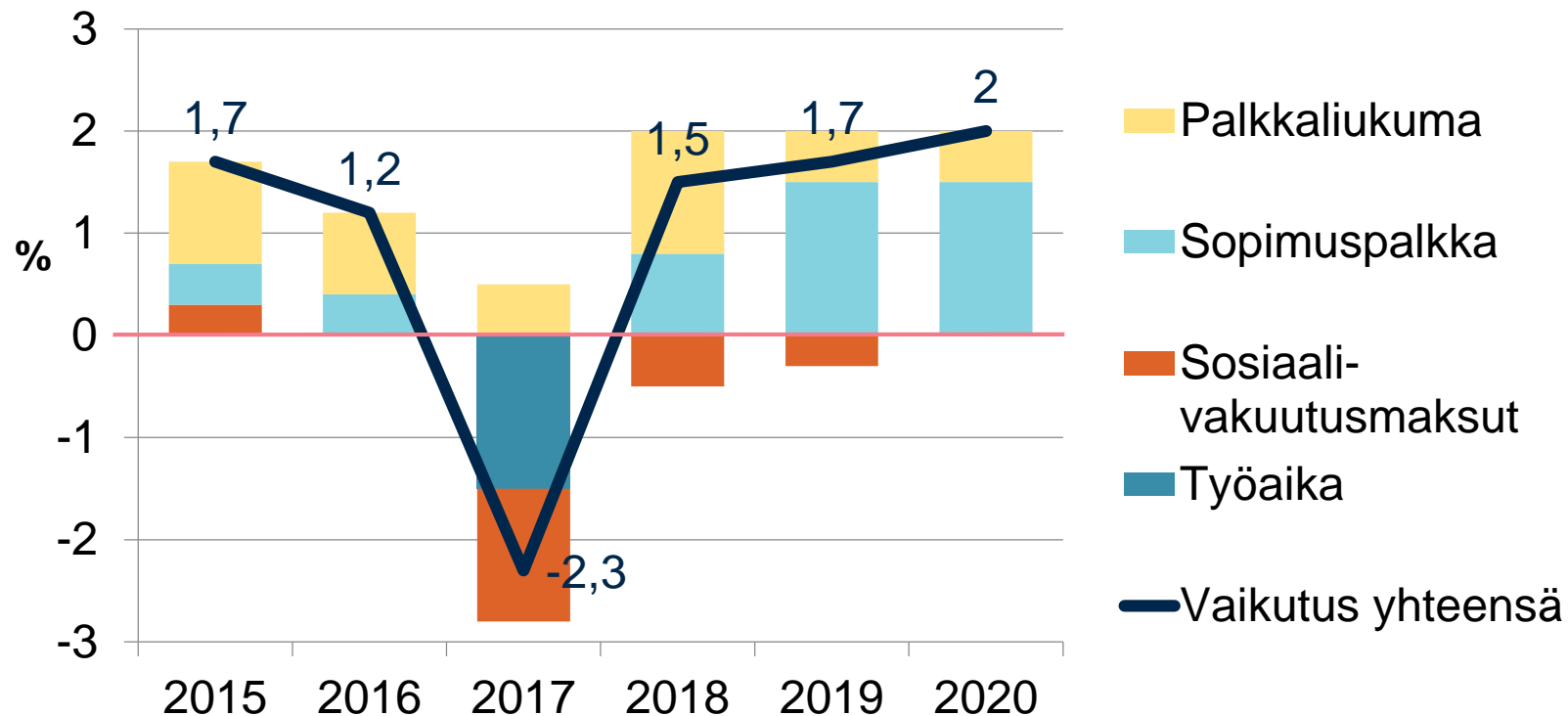

! Vuoden 2017 hyvä työllisyyskehitys ei alentanut työttömyyttä kovin paljoa, koska työvoiman ulkopuolelta siirryttiin työmarkkinoille. Vuonna 2018 odotamme, että työttömyys lähtee selvempään laskuun.

ILMARINEN

TYÖVOIMAKUSTANNUKSET NOUSEVAT MALTILLISESTI VUOSINA 2018–2019

Kiky-sopimuksen mukaiset muutokset ja ennuste

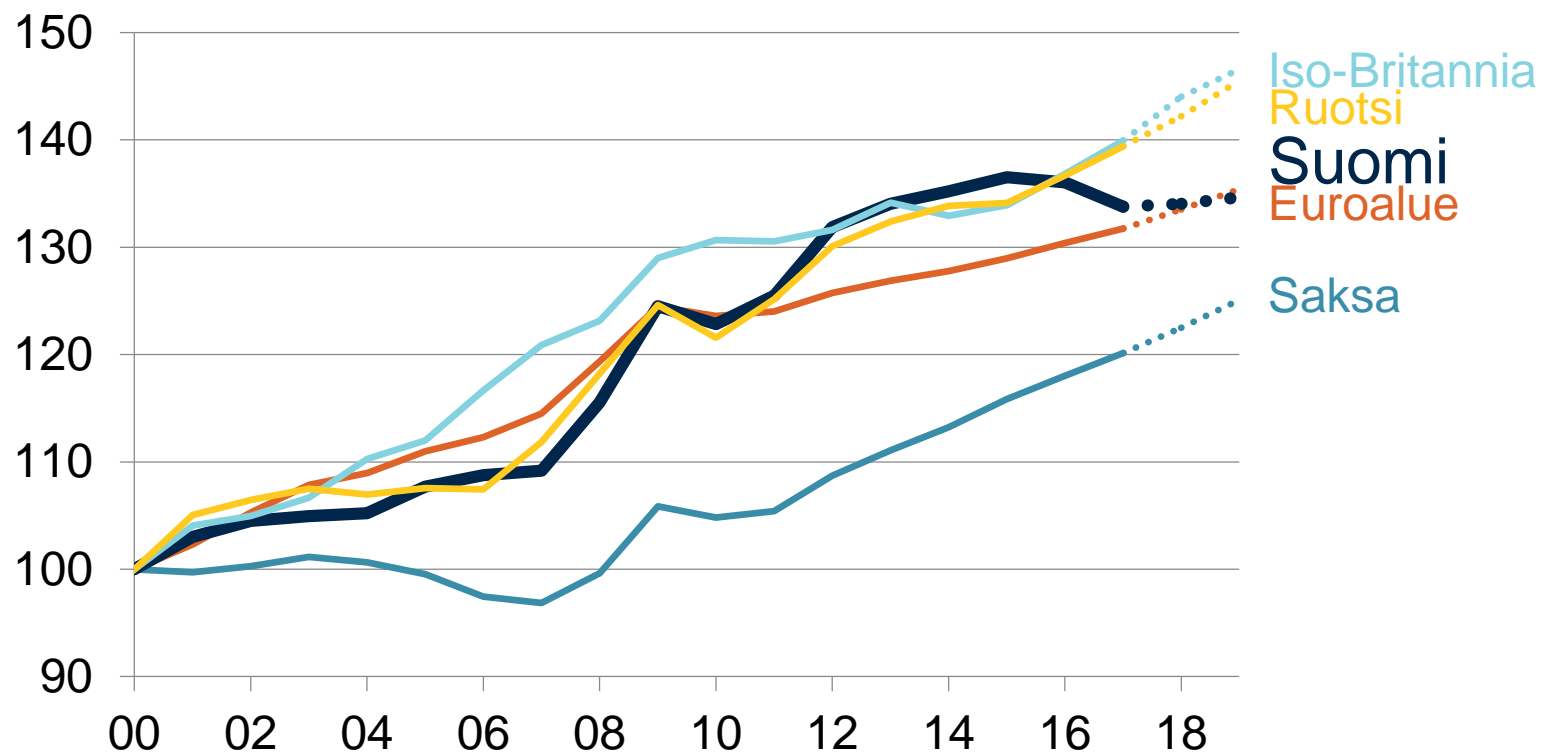

Vuosille 2018 ja 2019 on eri sopimusaloilla sovittu yhteensä 3,2 prosentin palkankorotuksista. Työnantajan sosiaali-
vakuutusmaksut alenevat edelleen.

ILMARINEN

SUOMEN KILPAILUKYKY PARANEE VUOSINA 2017-2019

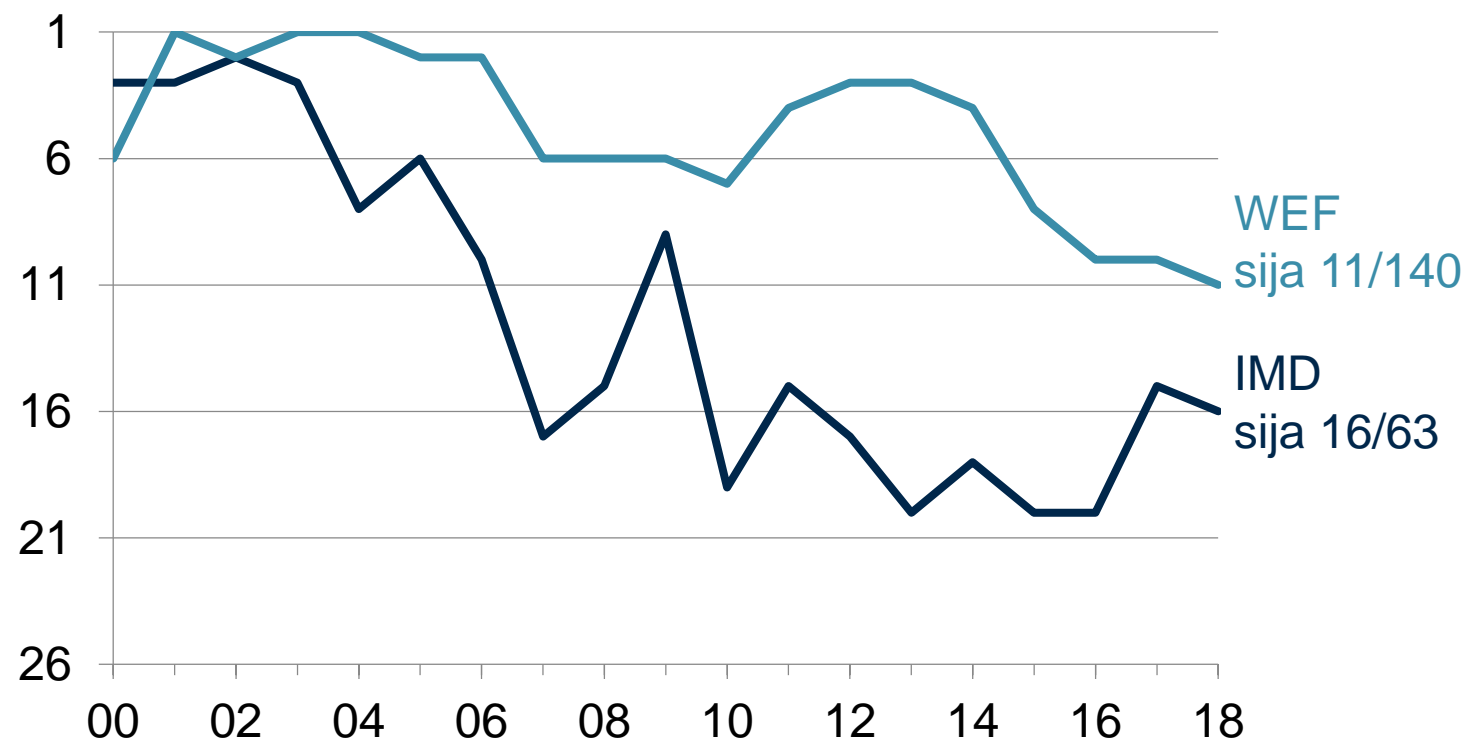
Yksikkötyökustannus Suomessa ja EU-maissa sekä ennuste, 2000=100

! Kiky-sopimuksen ja syksyllä 2017 sovitujen palkkaratkaisujen ansiosta Suomen työvoimakustannusten nousu jää selvästi kilpailijamaita pienemmäksi lähivuosien aikana.

SUOMEN SIJOITUS KILPAILUKYKY- VERTAILUISSA PYSYI ENNALLAAN

Suomen sijoitus kilpailukykyvertailuissa

Yhdysvallat, Hong Kong ja Singapore ovat kilpailukykyvertailujen kärkisijoilla.

Suomi häviää vertailuissa Euroopan kärkimaille, kuten Saksalle, Ruotsille ja Hollannille.

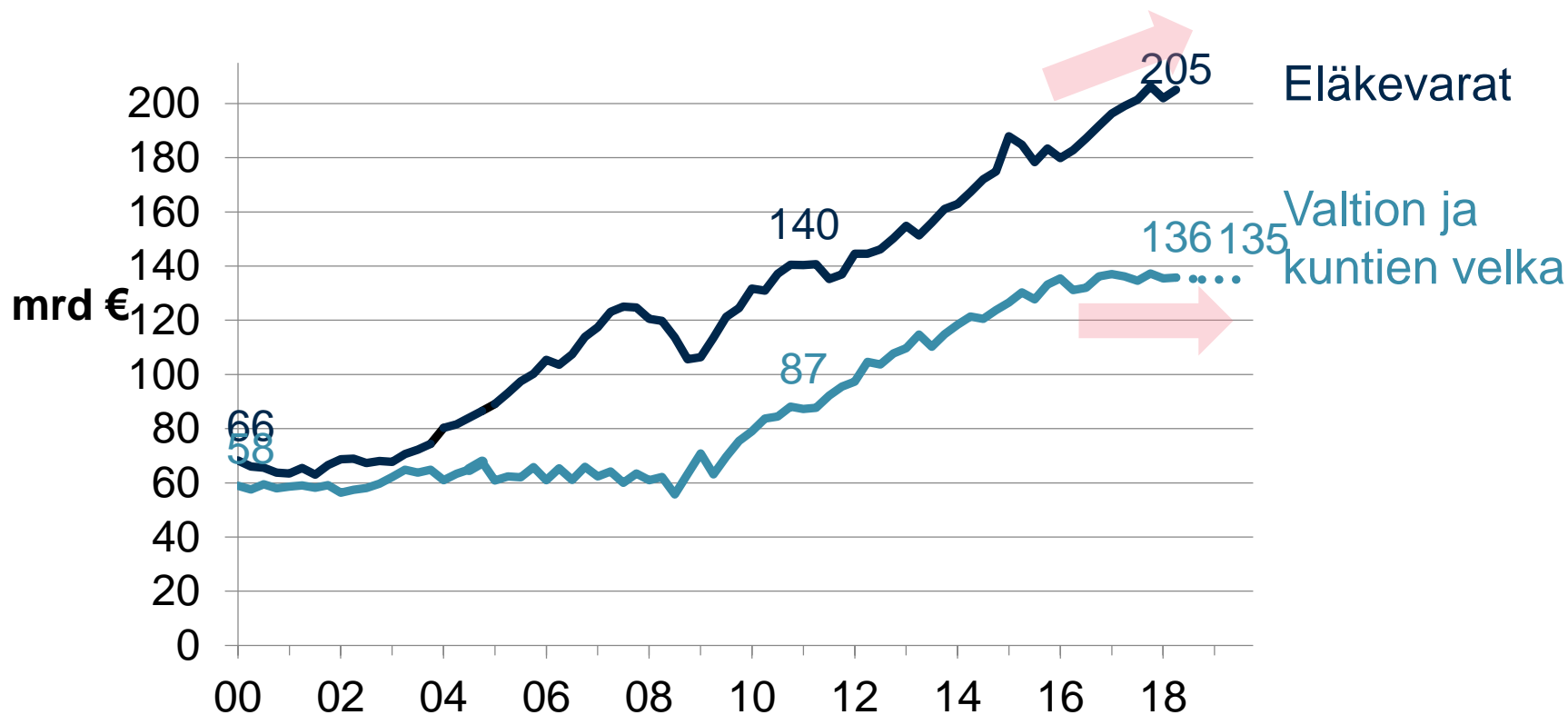
ILMARINEN

JULKINEN TALOUS JA ELÄKKEET

VELAN VASTAPAINONA ON MERKITTÄVIÄ JULKISEEN TALOUTEEN LUETTAVIA VAROJA

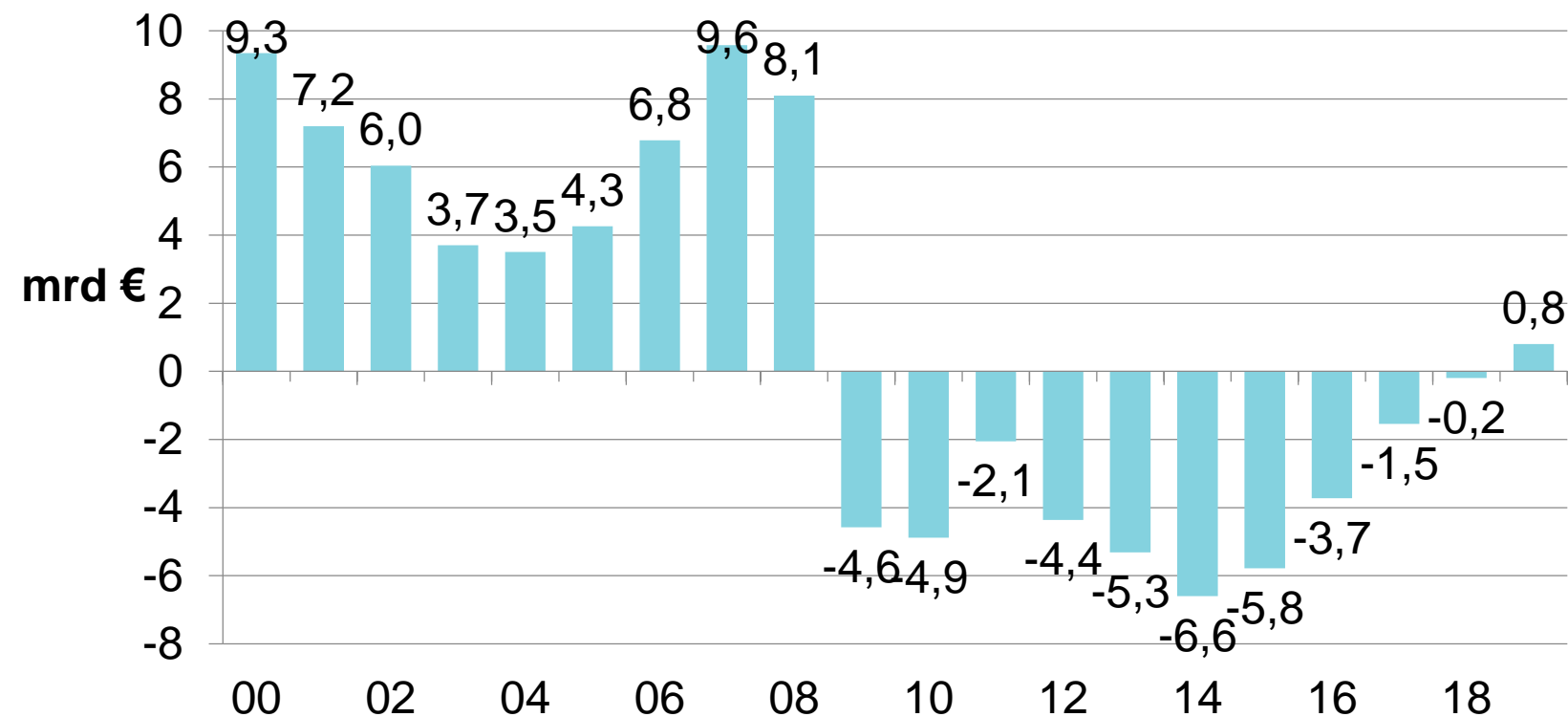
Julkisyhteisöjen velka ja eläkevarat, mrd euroa

! Eurostatin ja OECD:n käytännön mukaan
■ kaikki lakisääteiseen eläkejärjestelmään kuuluvat varat mukaan lukien yksityisen sektorin työeläkevarat tilastoidaan osaksi julkisen sektorin taloutta.

JULKISYHTEISÖJEN TALOUS KÄÄNTYY YLIJÄÄMÄISEKSI VUONNA 2019

Julkisyhteisöjen yli- ja alijäämä sekä ennuste, mrd euroa

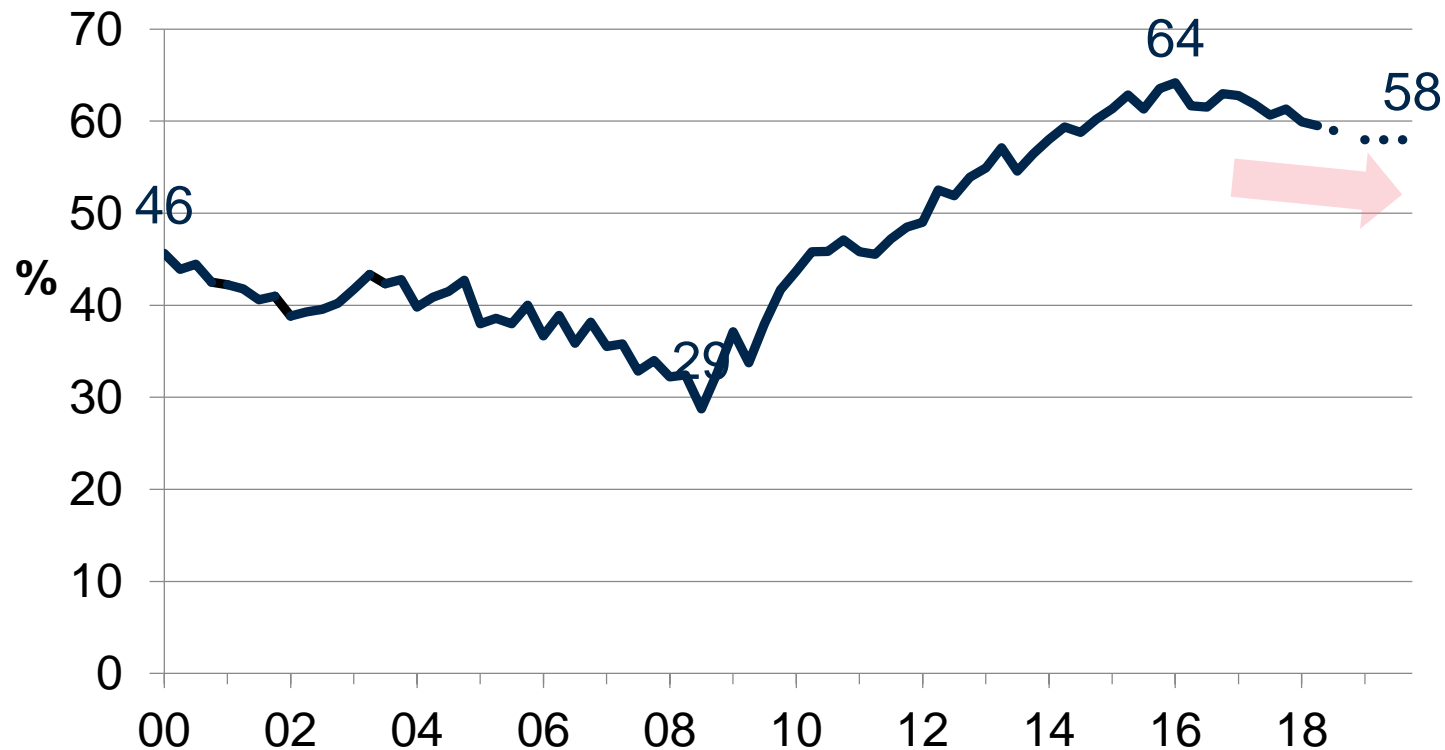

Vuonna 2017 julkisyhteisöjen alijäämä oli -1,5 miljardia euroa, joka on -0,7 % bruttokansantuotteesta. Vuosina 2018 ja 2019 julkistalouden ennustetaan olevan tasapainossa.

ILMARINEN

VELKASUHDE LASKUSSA VUODESTA 2017

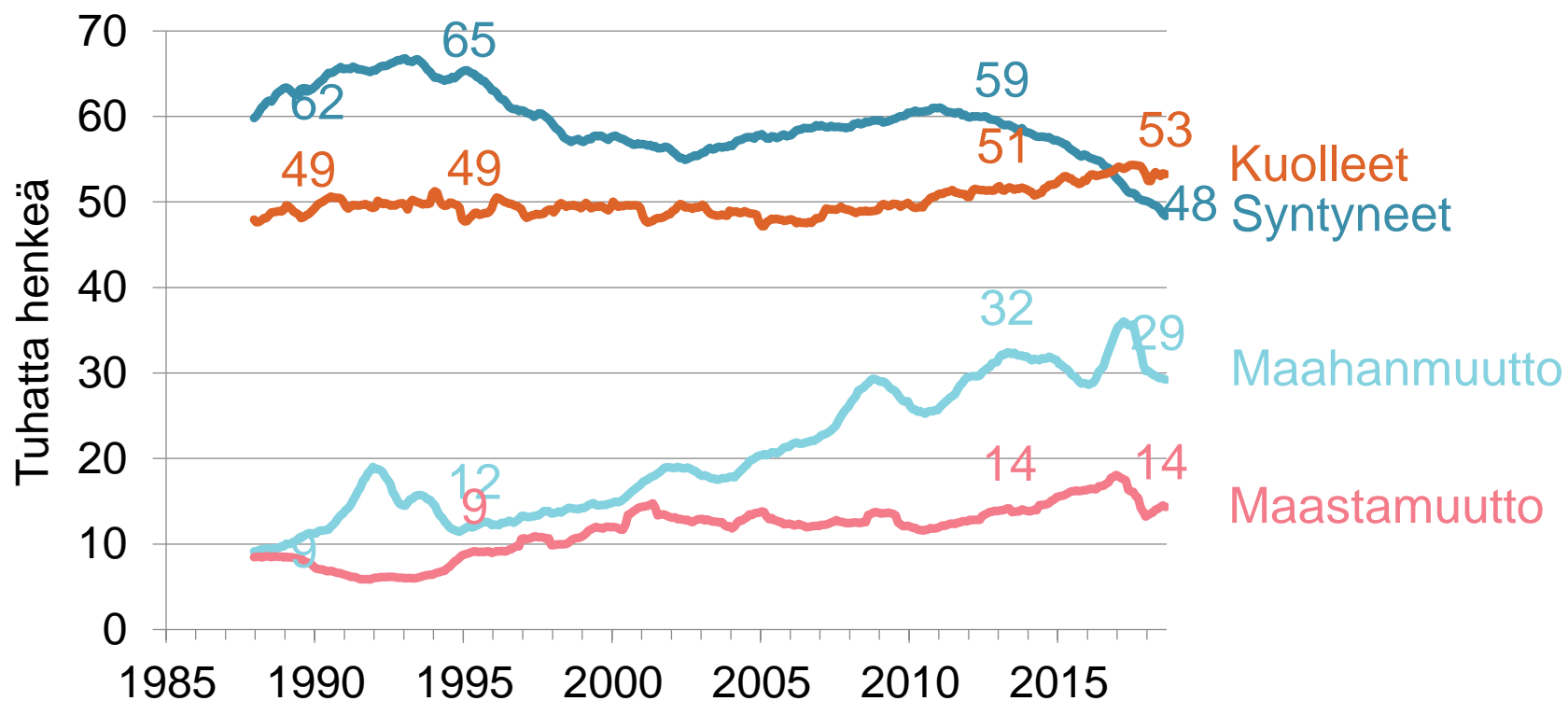
Julkisyhteisöjen velka ja ennuste, % BKT:sta

■ Suomen talous kasvaa ja julkisyhteisöjen tulot ja menot ovat tasapainossa. Tämän vuoksi velka suhteessa bruttokansantuotteen arvoon laskee vuonna 2019 alle 60 prosenttiin.

SYNTYVYYS LASKUSSA VUODESTA 2011 LÄHTIEN

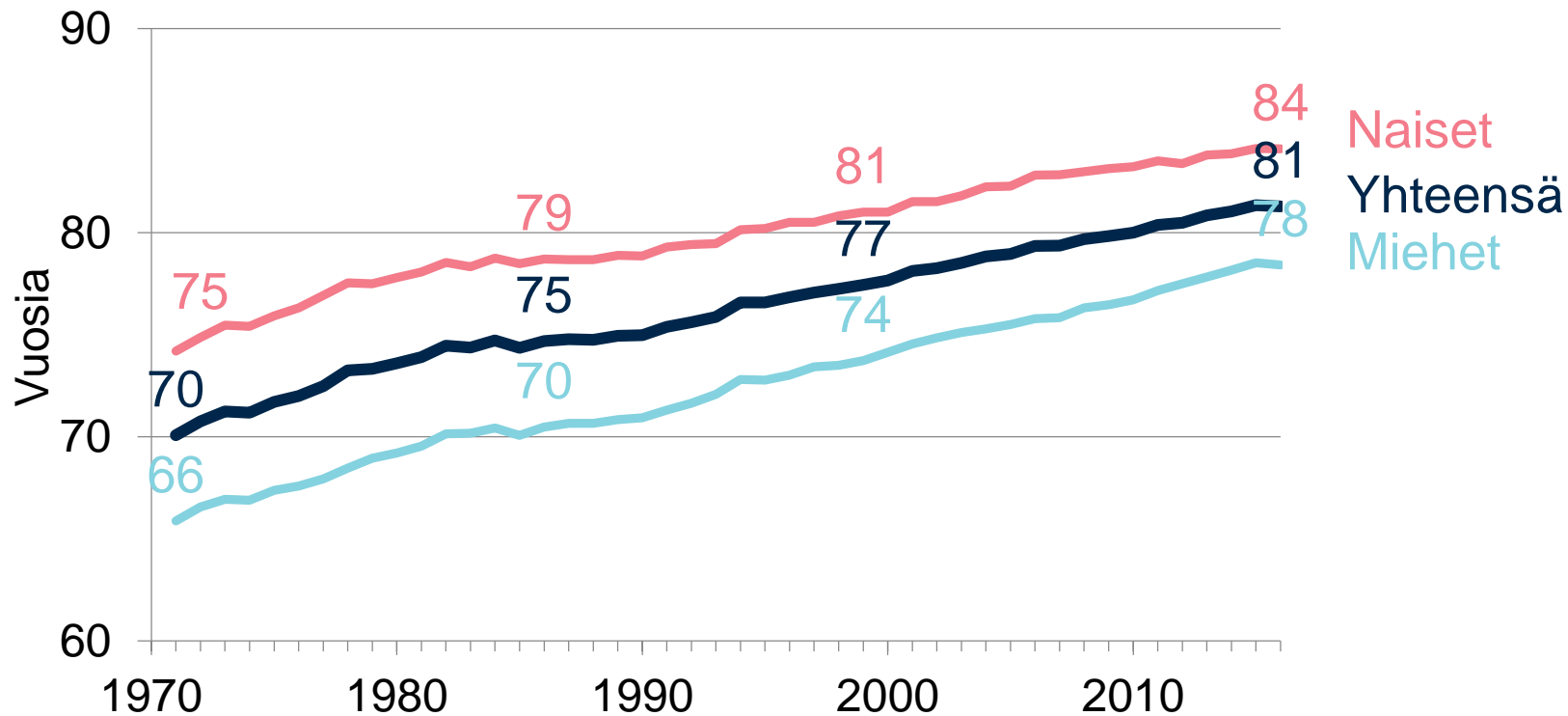
Väestön muutokset, 12 kk liukuva summa

Vuonna 2017 syntyi elävänä 50 000 lasta, joka on matalin taso yli 100 vuoteen. Vuodesta 2016 syntyvyys laski 5 %. Vuonna 2017 kokonaishedelmällisyys oli 1,5 lasta äitiä kohden.

ELINIÄNODOTTEEN NOUSU ON HIDASTUNUT

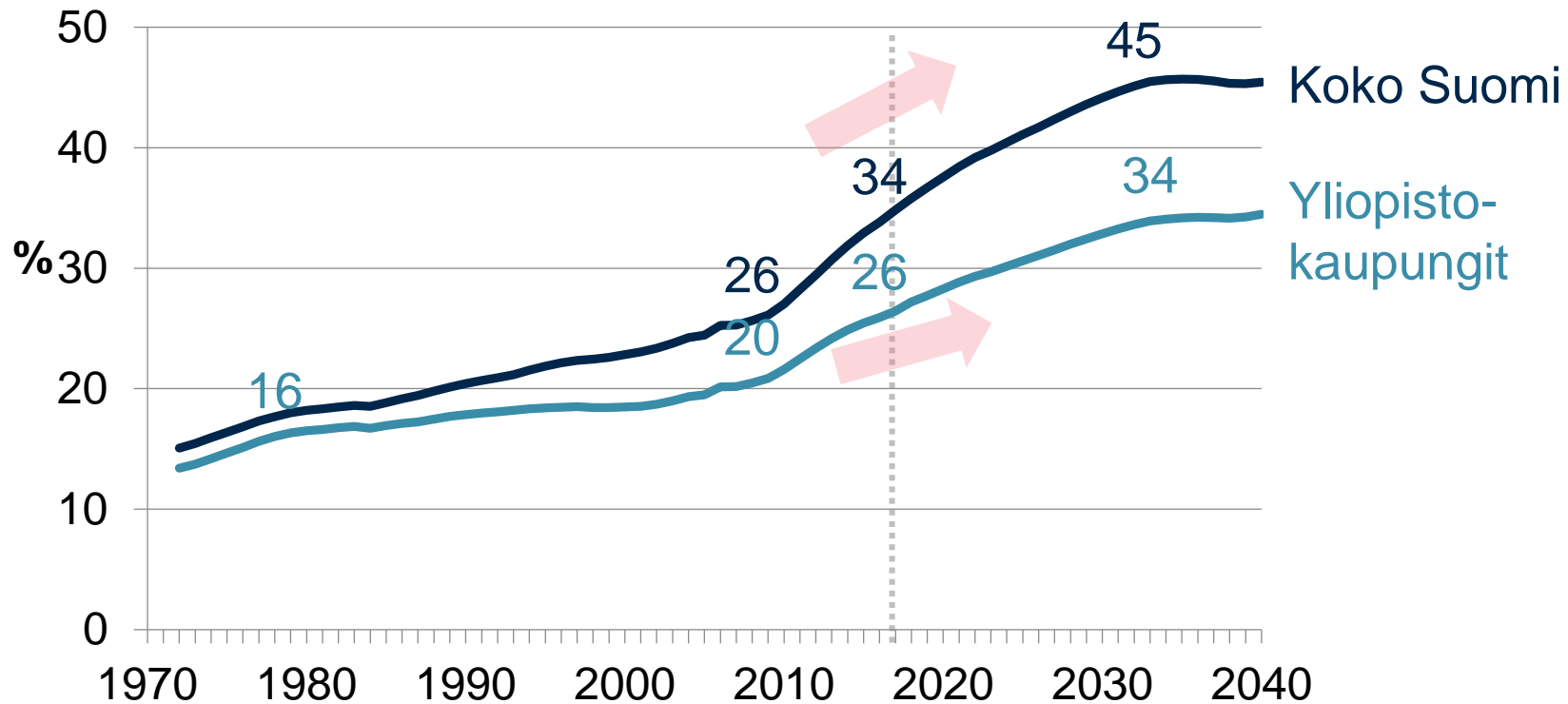
Vastasyntyneiden eliniänodote, vuosia

! Vastasyntyneiden eliniän odote on noussut lähes 7 vuotta vuodesta 1986. Samassa ajassa 80-vuotiaiden eliniänodote on noussut kaksi vuotta. Ihmiset elävät siis pidempään, mutta eliniän kasvulla on rajansa.

VANHUSHUOLTOSUHTEEN SUURI MUUTOS ALKOI VUONNA 2010

Vanhushuoltosuhte* ja pitkän aikavälin ennuste

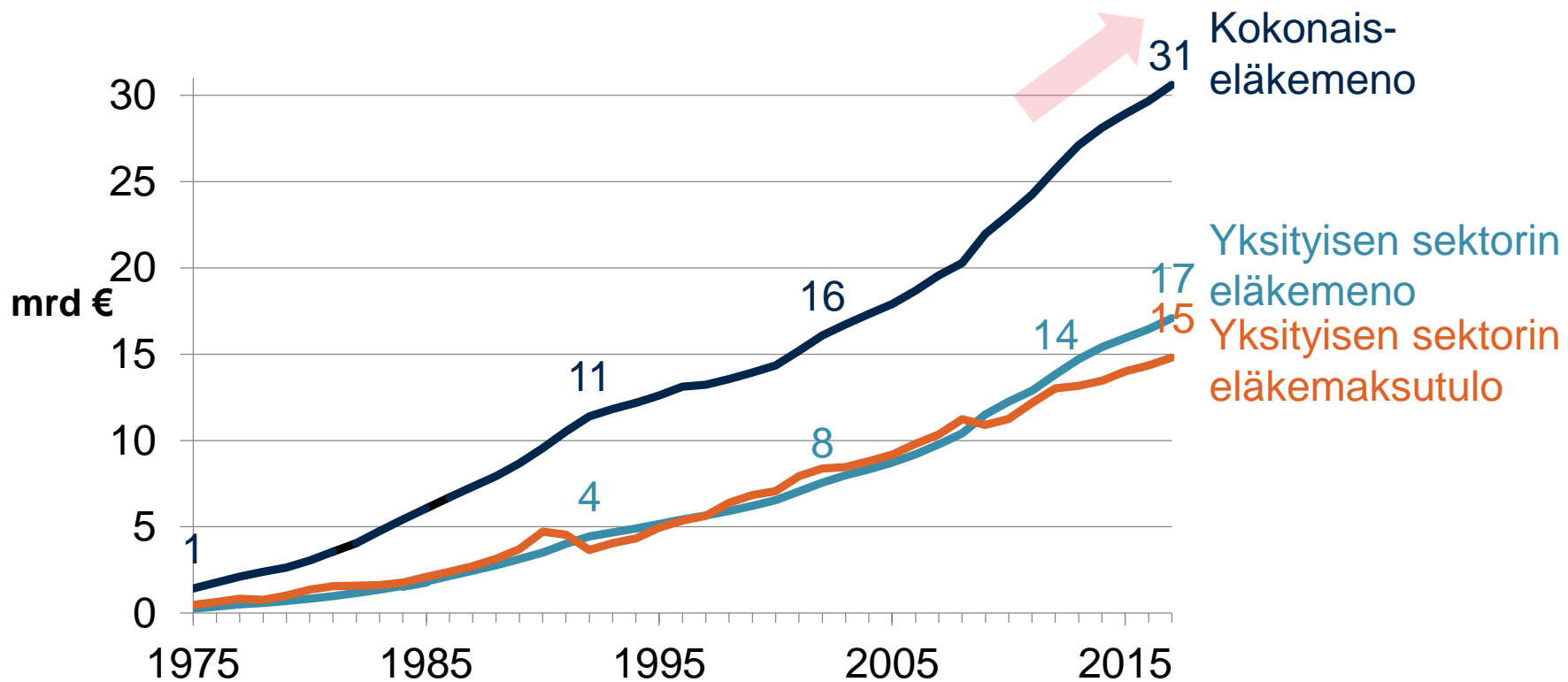

! Väestö keskittyy kasvu-keskuksiin ja yliopisto-kaupunkeihin, mikä näkyy niissä edullisempänä ikärakenteena. Yli 65-vuotiaiden määrä nousee noin 10 vuoden aikana nykyisestä 1,2 miljoonasta 1,5 miljoonaan samalla, kun työväestön määrä laskee hieman.

Vanhushuoltosuhte = yli 65-vuotiasta/ työikäinen

ELÄKEMENOT OVAT KASVANEET YLI 30 MILJARDIIN EUROON

Eläkemenot ja -maksut, mrd euroa

Eläkelaitosten maksamat eläkkeet ovat kaksinkertaistuneet vuodesta 2000. Yksityisen sektorin työeläkkeiden lisäksi eläkkeitä maksavat Keva, valtio ja Kela.

ILMARINEN

JOHTO- PÄÄTÖKSIÄ

NOUSUKAUDEN HUIPPU OHITETTU

Riskit

- Poliittiset riskit luovat edelleen epävarmuutta: Brexit, Italia
- Rahapolitiikan muutos kiristyvämpään suuntaan: FED
- Suuret valuuttakurssimuutokset
- Kauppasota: Trump

Mahdollisuudet

- Julkinen talous suhteellisen vahva
- Suomen kilpailukyvyn suhteessa länsinaapureihin parantunut